

előbb volt, azért nem illik kétségbeesnünk; próbáljuk inkább a' hógörgeteg' nagyságát kivizsgálni. Ha kezeinket elcsüggedve zsebbe nem dugjuk, még mindig nagy lehet reményünk, hogy kidolgozhatjuk magunkat, 's talán kívülről is kapunk segítséget."

Végre sikerült Endrének a' lámpát ismét meggyújtani. Megvizsgálá az ajtót 's a' mohával gondosan becsinált ablakokat; de hasztalan volt fáradozása megnyitni, oly erővel feküdt meg azokat kívülről a' hőtömeg. A' kemény szétzúzatott, 's a' kályha füstje nem találván kimenetelt, a' lak' belsejét fojtó füsttel tölté el.

Kénytelenek valának a' tüzet eloltani, nehogy a' füstben megfulljanak.

Endre óriási erővel dolgozott az ajtó megnyitásában; még az öreg Nikodém és Mártonka is segítének neki. De hasztalan vala erőködésök. Több órai munka után elbágyadtak; erőtellenül roskadtak le a' szerencsétlenek' karjai. Nem maradt egyéb hátra, mint mára nyugodalmat keresni.

Nyugtalan, enyhetlen, félelmes álmaktól kínzott szendergésbe merültek végre az elhörtottak.

(Vége következik.)

T Á R S A.

Mátyás' emléke' ügyében. *)

Az általános körrajz, a' többi részletes rajzokkal még a' martius' 15. 1840. tartott nagygyűlésnek bemutatván, számos jelen levők és barátim, a' legártatlannabb szándékból, azon két észrevételt kívánták tenni: 1-ször hogy a' Mátyás' feje jobban előre volna hajolva, mint kellene; 2-szor de valamivel kevesebb számmal, hogy nem nemzeti öltözetben vagon. Én a' menynyire az érzést szavakkal ki lehet fejezni, igyekezem a' tisztelt közönség előtt ezen észrevételeket okokkal legyőzni, előre is megegyezvén Leonardo da Vincivel abban: hogy, ha valaki hibát vesz észre munkájában, igazítson is rajta, mert a' késő világ nem fogja tudni, ha észre vette-e hibáját, hanem csak a' szerint ítél a' mit lát."

Mi a' fej' előre hajlását illeti: elkezdem ott, hogy midőn valaki lóra ül, ügykezni kell ülcsontjának két alsó gumójával, melyek egymástól mintegy 5 hüvelynyire fekszenek, és egy kis alma forma gömbölyűségbe végződnek, magát a' nyereg' közepébe tenni; ez az a' pont, mellynél fogva magát a' lovag egyensúlyban tartatja és a' lónak minden akaratját mozdulatát érzi; ez meglevén, az egész keresztcsontot előre nyomja, és a' test' felső részét a' fejjel és vállal együtt hátra hajtja, annyira, hogy ha az ülő-csont' gumójától, egy függő vonalt vonnának felfelé, akkor a' mell' felső része, és a' fej az orr' szárnyáig a' vonalon kívül hátrafelé esnék: ez az a' mód, mellynél fogva a' lovag léptetőleg, ügetőleg és vágatólag, jól készült töltéses utakon, tiszta apró füves legelő réteken maradni tartozik, kivévén, de csak a' fejnek, olykor jobbra vagy balra gyenge fordulatit, vagy úgy nevezett előre konyitását, hogy így a' lovagló mind a' tüdejét pihentesse, mind teste' hajlékonyságának, még jobban, életének jelét adja. — Egy másik fő tulajdona a' lovagnak, hogy lágy, érzékeny, finom keze legyen, hogy így a' lovat kézen vezethesse, akkor kiváltképen, ha kénytelen városok' utcáin, újonnan szántott göröngyös földeken lovagolni, árkokat, bokrokat ugratni, vagy, mint a' jelen esetben, csata-piaczon keresztül lovagolni, itt egy ágyú, ott egy zászló, tovább paizsok, lándzsák, pán-

célok, melyekre a' ló színénél és fényénél fogva is nem örömet tapod, hozzá adom még azon vérbűzt, mely a' ló' érzékenységre felette hat, itt valóban a' lovagoknak jó, lágy és mozgékony kezének kell lenni, hogy kikerülje a' kikerülendőket, és átugrassa az átugrandókat: most egész szabadságban ereszsze, majd ismét feltartsa a' lovat. De hogy az ember jól használhassa a' kezét, jól is kell látnia minden útjában eső tárgyakat és akadályokat, mi a' szemnek kötelessége. Ezen szemnek van egy szakadatlan védőtársa, a' szemfedél, mely egészséges állapotban a' szemcsillagnak egy harmadát takarja, és így mindenütt utána jár, mind a' tökéletes bezárásig, ez a' szemfedél az emberi arc' szépségének egy fő része, úgy hogy, midőn azt mondják valakiről, ezen embernek szép szeme van, azt kellene mondani, ezen embernek szép szemfedele van; ez bár mely kis részecske legyen is, de oly fő tárgy, mellyre egy művész ügyelni tartozik; — ha pedig a' fej egyenesen marad, a' szem lefelé néz az útra, úgy a' szem félig bezáródik 's ezt nevezik a' lónál és embernél disznó szemnek, sokkal jobban üt ki, ha a' homlok előre hajolván, a' szem a' boltozott szemfedél alól néz a' távolba. Némelyek mondták azt is, hogy azon előre hajlott homlok valami ártatlan, kegyeskedő indulatot mutatna, mely Mátyásban nem egész mértékben volt volna; ez, részben igaz, de az is igaz, hogy a' valamennyire előre hajlott fej majestást, energiás méltóságot ad. Innen jellemzék Platót a' régi philosophusok ezen szavakkal „Vultus est Jovis, sed Jovis tonantis"; ezen okból tudták Fea, del Re romai archeologia' professori 's minden előbbkelő akkor Romában élt művészek, a' Marc Aurel' lovagló státuáját annyira becsülni, mely nem csak a' fejével, de egész testével előre hajol, a' mint jobb kezét kinyújtva a' népet áldja. — Előre hajolni szükséges a' fejnek akkor is, ha valaki nagy átdázon minden akadályok' daczára előre hajt, mint Napoleon az alpesek közti, vagy a' vaterlói ütközetben; mert ezek ekkor nem parádéra lovagolnak, hanem valami cselekvő helyheztetésben vannak. A' szorgalmas szemlélő nagy példát fog látni az állatoknál, melyek természeti ösztönöknél fogva fejeket letartják ha viaskodnak; említenem kellene még a' belvederi Apollót, medicei Venust, a' legszebb Iríst, és a' fiatal Herculest, 's más számtalanokat, melyekben ezen érzés mind a' legnagyobb mértékben megvan, mert csak így duzzadhat a' teli egészséges mell. Az is figyelmet érdemel, hogy ezen szóban levő Mátyás-fej, hat ölnyire fog lenni a'

*) E' cikket egy, mult évben tett, ígéretünk' következtében közöljük, és sürgetősök' sokasága miatt ily későn.

A' szerk.

föld' színétől, és hogy kedves látvány legyen a' föld-ről nézőnek is, erre ismét számtalan példákkal lehet-ne élni.

Zárólag azt mondom, hogy a' mit itten rajzoltam, azt mint skizzet úgy rajzoltam, melyből a' valóságos érzékvitelben, csak itt ott maradnak meg egy-néhány pontok, és egy nagy academia' nagy művésze azt mondaná felőle, hogy az aktiókat benne jól marquiroztam, olly módon mint mikor egy geometra, a' szobában egy határnak vagy egy tartománynak formáját akarja adni; minél kevesebb és szegletesebb lineákkal él annál világosabb előadása, és 5, 6, lineával az egésznek formáját atja, az apróbb részletek vonalaira elvezedi őt a' természet maga, midőn a' hely' színén dolgozik.

Mi az öltözetet illeti: mi a' művészetben két öltözetet ismerünk, egy világi, és egy istenítő (apotheosis) öltözetet; a' képfaragó' foglalatossága levén többnyire, vagy a' megholtaknak emlékeit emelni vagy a' régen történt hős tetteket ismét feleleveníteni, mint Theseus' harcát, Hercules' munkáit, Achilles' haragját stb. a' világi öltözet nála csaknem egészen elmarad, és munkálódik az idealis vagy apotheosis öltözetben, mely semmi nemzethez sem tartományhoz nem tartozik, mit mi hirtelenben római vagy görög öltözetnek nevezünk. Nem hiszem én azt, és nem is állítja senki, hogy Pompejus, Diocletian, sőt maga Theseus, vagy Achilles, meztelen jártak volna akkor, midőn a' köz katonának jól ellátott öltözetű voltak: csodálatos mind e' mellett is, hogy ezen idealis öltözet módjának, minden, de minden tartományokban nyomára találhatni, csak hogy ezt nem a' luxust űző nagy uraknál, hanem a' köznép közt kell keresni. Ezen itt szóban levő Mátyás' öltözetét Magyarország' számtalan, hogy ne mondjam, minden részében fel lehet találni, a' Mátra közt úgy, mint a' Cserháton, a' Nyírben, a' Tisza', Duna' mentében, a' tatároknál úgy, mint Görögországban, vagy Arábia' pusztaín; és én, el merném hinni, hogy ha egy chinai ember ide jőne, ő sem találna semmi újat benne; innen származik az érdemek' azon egyenlősége, hogy a' római érdemesnek nincs felsőbbsege a' chinai vagy magyar érdemes felett; hanem ők mind egyek, ha egyenlők az érdemek. — De ha már ennyire mentem irásomban, ne legyek alkalmatlan, ha még itt azt is hozzá teszem, hogy vannak a' ruha osztogatásnak lépcsőzetei, és a' legfelsőbb foka az apotheosisnak, az egészen meztelen állvány, úgy t. i. hogy csak valami kis darab ruha van egyik karjára vetve, az is összegyűrve, mely jelenti annak tiszta szeplő nélküli ártatlanságát, midőn az félistenkép' áll előttünk. Illyenek Theseus', Achilles', N. Sándor', az ifju Caesar' valamint Pompejus', s Domitian' státuái; miért faragták Pompejus' státuáját meztelen? az egy politicai kérdés; de a' ki az ő viszonyait Caesarral, élete' mólját' s halálát tudja, az maga magának meg fog felelni. A' második lépéső egy kis köpönyeg forma ruha; később egy kis alsó ruhát is kap, 's ha katonai életből volt, egy kis pánczélt, és ez mindig hosszabbodik a' mint rövidedik az érdem, míg egészen a' mi mindennapi öltözeteinkre vissza jő. — Az újabb időben készült illy forma státua p. o. Napoleon egészen meztelen Canova által, egy Wasington Éjszakamerika' számára fél öltözetben ugyan Canovától; egy Poniatovszky Thorvaldsen által; József császár Bécsben Zauner által, 's többek. Szükség még említeni, hogy ezen szóban levő Mátyás statuája, a' MÁTYÁS EMLÉKNÉL 6-szor jó elő, és a' föllalatti teremben, ott a' hol ő nem apotheosisban hanem mint historiai kép jó elő p. o. a' hol ő Szilágyival kibékül, vagy az atyja' sírját meglátogatja tiszta nyomai vannak a' honi öltözetnek, csak hogy korszerűleg vas pánczél és sisak hozzáadásával, és az én öltözet adásomban több magyar nemzeti van, mint ezt a' régebb magyar emlékeken találni; p. o. a' Bornem-

isza' igen gyönyörű márvány statuáján a' kassai templomban; a' Rhédei' márvány statuáján Nagy Váradon, a' ki Rákóczy Györgynek ezredese volt; vagy a' Mátyás' s Bocskay' arany pénzein mellképpel, vagy ugyan Rákóczy György' festett képein 's többeken.

Örvendek, hogy felszólíttatásomnál fogva ismét alkalmam volt a' tisztelt közönség előtt némelly művészi nézetimet közölhetnem, köszönvén a' figyelmes olvasónak türelelmét, 's berekesztem da Vincinek azon szavaival, mellyekkel ezen értekezést kezdettem: — hogy ha valaki hibát vesz észre munkáiban stb.

Ferency.

Magyar academia.

Magyar tudós társaság' ülései januariusban. Jan. II. D. Schedel Ferencz magyarországi születésű, moszkai egyetemi prof. Venelin Györgynek, a' bolgárokról, 's azoknak Oroszországhoz levő viszonyairól szóló munkája' megismertetését közlőtte. Előadván a' mai Törökországban elszórt és hosszas elnyomatás által ugyan végkép elsüllyesztett, de számar minden egyéb ottani népségeket állítólag meghaladó bolgarság' jelen viszonyait; kiemelte a' moszkai szerző' nézeteit, mellyek szerint neki Atila orosz császár, a' magyarok eredetileg oroszok, a' bolgárok szinte orosz eredetűek, a' régi bolgár birodalom' romai pedig törvényes öröksége Moszkaoországnak; 's végül azon panszláv irányt érdekelte, mely a' moszkai történetiskola' tanáiban rejtezik. — Jan. 18. ugyan az Turnbull híres agol utazónak Austria' köz állapotjairól írt munkáját ismertetvén, érdekes kivonatokat adott, 's különösen az austriai kormányalaprak, t. i. az atyaiság' elvének jótékonyosságát méltányolta, mely főleg az austriai tartományok' folyton gyarapodó jólétében, 's jogi viszonyai' folyvást nagyobb és nagyobb egyensúlyba hozatásában jelentkezik. Figyelemmel volt előadó a' szerzőnek hazánkat illető kitéréseire is, mellyekben őt méltányosnak, 's nem kevés tévedései mellett is, jól értesítettnek mondá.

H í r f ü z é r.

Chaucer legrégibb angol költő' munkáinak, ki 1328ban született, 1400ban halt meg, Petrarca és Boccacio' kortársa volt, 's ez utóbbinak Decamerónát utánzá Canterbury-talesjeiben, legújabbán a' jelenkor' izléséhez képest átdolgozott kiadása jelent meg, mellyben nevezetes írók 's írónok, névszerint Wordsworth, Leigh, Hunt stb. vőnek részt, 's mellyet a' kiadó, Horne, igen jeles előszóval látott el Chaucer- és koráról. Ezen átdolgozás annyival szükségesb, mert e' nélkül az angolok olly kevésbé értékén ma Chaucert, mint a' németek p. o. a' Nibelungen éneket, vagy mi magyarok a' „latiatuk feleim"et. — Ezen könyv' megjelenése próbára teszi a' közönség' izlését. Ha élénk kelete lesz: azt fogja bizonyítani, hogy az angol nép' szerelmé a' valódi költészet iránt még nem aludt ki, ha pedig csak azon kis körökre szorúl, mellyekben a' régi írók különben is házi istenekként tiszteltettek; akkor el kell ismerni, hogy a' költészet' hatalma a' sokaság' szíve fölött elenyészett, 's mindinkább elsüllyed a' széles és selejtes novella' tengerben.

Kéri.